

Защо правителствата надценяват икономическата полза от висшето

The
Economist

Получаването на диплома е повече знак, отколкото просто начин да се обучиш за последваща реализация на пазара на труда

Автоматизацията и глобализацията променят драстично пазара на труда на Запад. Работните места, изискващи средна квалификация, изчезват бързо. В Америка заплатите на „сините якички“ са в застои от 70-те години на миналия век, докато тези на завършилите висше образование се увеличават. От Силициевата долина често предупреждават, че напредъкът в технологиите, особено в изкуствения интелект, ще бъде опустошителен за нискоквалифицираните работници. Едно забележително изследване, проведено от Карл Бенедикт Фрей и Майкъл Осбърн от Оксфордския университет, изчислява, че 47% от работните места в Америка могат да бъдат автоматизирани през следващите две десетилетия. Призрактът на масовата безработица, заедно с нарастващото изравняване на доходите, кара много политици да виждат инвестицията в университет като ключова за икономическия просперитет.

Правителствата имат много основания да бъдат настъпателни за висшето образование. Може би най-доброто доказателство за мъдростта на инвестицията в университетска диплома е премията за завършена степен – разликата в заплатите между тези с висше образование и тези, които нямат. В книгата си „Надпреварата между образованието и технологиите“ Клаудия Голдин и Лорънс Катс от Харвардския университет посочват, че тази премия пада през първата половина на ХХ век в Америка, тъй като университетите разширяват приема си, но започва да се покачва рязко около 1980 година. В последните години тази премия спря

ПРЕДИМСТВО: Завършилите степен биват наемани по-лесно и получават по-голяма заплата, но често наученото в университета няма връзка с изискванията за работното им място.

растежа си, но е факт, че завършилите висше образование все още правят около 70% повече от тези, които не са посещавали университет. Това предполага, че търсенето на квалифицирани работници все още далеч надхвърля предлагането.

Въпреки тези данни правителствата може би надценяват икономическите ползи от висшето образование. Университетите са места за обучение, но са и механизми за социално сортиране. Една от причините, поради които завършващите висше образование печелят повече, е, че те са по-умни и работят по-здраво. Някои специалности, като медицинските или инженерните, изискват дълго и сложно техническо обучение, но много други не са толкова трудни. Фактът, че завършилите хуманитарни науки, чиито курсове често нямат нищо общо с последващата реализация, печелят повече, ако идват от по-престижни институции, предполага, че

една от причините да отидат в университета е да получат предимство на пазара на труда. Брайън Каплан, икономист в университета „Джордж Мастер“, твърди, че придобиването на степен е като „да се изправиш на концерт“. Ще виждате по-добре шоуто, но това ще е за сметка на онези, които седят зад вас.

В рамките на клуба на богатите държави ОИСР 43% от хората на възраст 25 – 34 години имат висше образование, докато през 1995 г. са били 23%.

Все още не е ясно доколко тези степени са се превърнали в икономически печалби. Анализ на The Economist на американските данни за пазара на труда установява, че от 1970 г. делът на работниците със степени се е увеличил почти във всяка професия. Но в около половината от професиите с по-добре образовани работници средните заплати все още падат в реално изражение. Универсалността на висшето образование означава, че мнозина отиват в университета по-скоро по задължение, отколкото по избор. Освен това университетът не е подходящ за всички желаещи. Оценките на икономическата възвръщаемост на висшето образование обикновено предполагат, че всички студенти завършват. На практика около 30% от студентите в Европа и 40% от студентите в Америка ще отпаднат, преди да получат своите дипломи. Това означава, че очакваната средна икономическа възвръщаемост на университетското образование е далеч по-ниска, отколкото обикновено се смята. Правителствата имат право да се тревожат за обучението на бъдещи работници, но те трябва да поглеждат и отвъд университетите. ■